

**Bulgarian
Numismatic
Journal**

**МОНЕТНИ НАХОДКИ И МОНЕТНИ
ТИПОВЕ ОТ II – I В. ПР. ХР. В ХАСКОВСКА
ОБЛАСТ**

МАРИАНА СЛАВОВА

COIN HOARDS AND COIN TYPES FROM 2ND – 1ST
CENTURY BC IN HASKOVO REGION

MARIANA SLAVOVA

DOI: 10.5281/zenodo.10435340

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>.

<https://bulgnj.com>

ISSN: 2815-4827

Монетни находки и монетни типове от II – I в. пр. Хр. в Хасковска област

Мариана СЛАВОВА

Регионален исторически музей – Хасково

mslavova59@abv.bg

ORCID: 0009-0006-3463-8047

COIN HOARDS AND COIN TYPES FROM 2ND – 1ST CENTURY BC IN HASKOVO REGION

Mariana SLAVOVA

Regional History Museum – Haskovo

mslavova59@abv.bg

ORCID: 0009-0006-3463-8047

Abstract: The study presents the main coin types which circulated in the present territory of Haskovo region in the 2–1 century BC, based on the hitherto known numismatic material. Emblematic hoards kept in RMH-Haskovo coin collection have been analysed, as well as finds kept in other museums in Haskovo region, all processed de visu. An attempt has been made to place them on the map in order to show the relationship between the various coinages and to outline the general picture of their distribution. Haskovo region occupies only 5% of the territory of Bulgaria, but for the period in study, there are 18 coin hoards, 5 of which homogeneous and 13 mixed. They can be systematized into four groups, depending on the ratio of the coins type in them, according to the classification of I. Prokopov. The first group includes finds with no new coin types, compared to the previous period. These are the finds from Beli dol-1966, Ivaylovgrad municipality (IGCH 889) and Levka-1973, Svilengrad municipality (CH I 92; CH VI 49), in which the tetradrachms with the name of Alexander III dominate. The increased number of hoards from the second group is associated with the growing insecurity in the region, and the Roman pressure to overtake Thrace: Mezek-1978 (CH VII 126), Dimitrovche-966, Momkovo-2003, Sladun-1969, Svilengrad-1986, Merichleri I-1909 (IGCH 908), Merichleri II-1909 (IGCH 909), Chernokonevo, Biser-1967, Biser-1980, Gorno Pole-1958, (IGCH 910), Haskovo region-1975 (CH VI 44), Haskovo region-1999. They are dominated by the tetradrachms of Thasos, Maroneia, the First Macedonian Region, Athens' "New Style", Aesilas the Quaestor, drachmas of the Adriatic cities of Apollonia, and Dyrrachium. The hoards from the third group are dominated by Thasian imitations, what distinguishes them significantly compared to the general picture in the rest of the Thracian lands, where the Roman denarii prevail. The group includes three hoards: Sarnitsa-1958, Dolno Botevo, (CH VI 48) and Georgi Dobrev-2000 (CH X 165). The latter was discovered during rescue archaeological excavations carried out in relation to the widening of the Maritza highway at the site Dana Bunar-I. Homogeneous hoards from group IV, only of Roman republican denarii have not been registered yet in the Haskovo region. There are only three coins from the RMH-Haskovo depots, found in the area of the village of Borislavtsi, which are supposed to be part of a larger find. The study of the finds with late Hellenistic issues outlines several main coin types, as shown on the map. The number of Thasian tetradrachms and Thasos-type tetradrachms is impressive. Together with their imitations, they build almost three-quarters of the recorded finds. Next are the tetradrachms of Messambria with the name of Alexander, the Lysimachus' type tetradrachms of Byzantium, Maroneia, and the First Macedonian Region. The drachms of Alexander III and the Stephanophoric tetradrachms of Athens, of Aesillas Quaestor, as well as Roman republican denarii are relatively modest. Other Hellenistic silver coins are also found in mixed hoards – often as single pieces, with no significant influence in the circulation. Such are the tetradrachms of the last Macedonian king Per-

seus, the Pontic ruler Mithridates VI, the Thracian king Mostis, the cities of Abydos, Tenedos, Ilion, etc. The analysis of the distribution of the coin finds outlines concentrations in three main zones: nearly two-thirds are registered in the territory between the Maritsa River and the Tundzha River. The second zone is located in the Eastern Rhodopes, along the valley of the Arda River, on places with difficult access and good visibility and near many traces of ancient gold, silver, and lead mines. The third zone is in the immediate vicinity of the Maritsa River, in the area of the Merichleri mineral spring.

Keywords: Coin hoards, Coin Circulation, Imitations, Southeast Thrace, Late Hellenistic Era

Темата за монетната циркулация в Югоизточна Тракия продължава да занимава редица изследователи. През последните години информацията за основните типове монетосечения и участието им в паричното обращение през късния елинизъм беше обогатена с откриване на някои от най-големите и емблематични съкровища, съхранявани в музейните фондове. Няколко от тях са част от нумизматичната колекция на Хасковския музей и наскоро бяха публикувани в том VII на поредицата "Coin Collections and Coin Hoards from Bulgaria (CCCHBulg VII 2017)". По време на работа бяха установени известни разминавания в сведенията за находките. Съобщеното в българските бюлетени и дословно повторено в IGCH (Thompson et al. 1973) и СН се оказва различно от съществуващото в музейната колекция. Проучването от фондовете на музеите от Хасковска област (ИМ-Димитровград, ИМ-Харманли, ИМ-Свиленград, ИМ-Тополовград, ИМ-Ивайловград) е направено на базата на досега известния нумизматичен материал, циркулирал на територията на съвременната Хасковска област през II–I в. пр. Хр. Находките – колективни и единични, са обработени „de visu“.

Изследваният период е известен като преход от късноелинистическата към ранноримската парична система на Балканите. Това е времето, в което започва „паричната инвазия“ на Рим в Тракия (Прокопов 2016, 5-6). Археологическите проучвания и теренни наблюдения на територията на областта (CCCHBulg VII 2017, 7-17) показват следната картина – зони, с концентрация на археологически обекти – в т. ч. и монетни находки, регистрирани около пътните артерии, речните долини, местата със затруднен достъп и добра видимост. С малки изключения изследваните основни монетни типове са от голям номинал с иконография и символи вече утвърдени във времето и добре приети от местното население (Прокопов 2016, 5-6). Доминират сребърните тетрадрахми.

За изследвания период Хасковска област се нарежда сред най-богатите на колективни и единични монетни находки в България (Прокопов, Петров 2000, 5). Върху малка площ (едва 5 % от територията на страната¹), са регистрирани осемнадесет колективни находки, от които 5 хомогенни и 13 смесени. В голямата си част единичните находки са без контекст.

В зависимост от съотношението на типа монети в тях И. Прокопов класифицира съкровищата най-общо в четири групи (Прокопов 2016, 7-14).

В Първа група, независимо от пъстротата в състава си, доминират монетите с името на Александър III. Все още няма тетрадрахми от новите типове (Прокопов 2016, 7-8). С тези характеристики са две от находките.

Съкровището от Бели дол-1966, община Ивайловград (IGCH 889; виж № 1 на **Карта 1**) има в състава си 56 елинистически монети, от които 53 тетрадрахми от Александров тип, сечени в различни малоазийски монетарници; 1 тетрадрахма от Лизимахов тип,

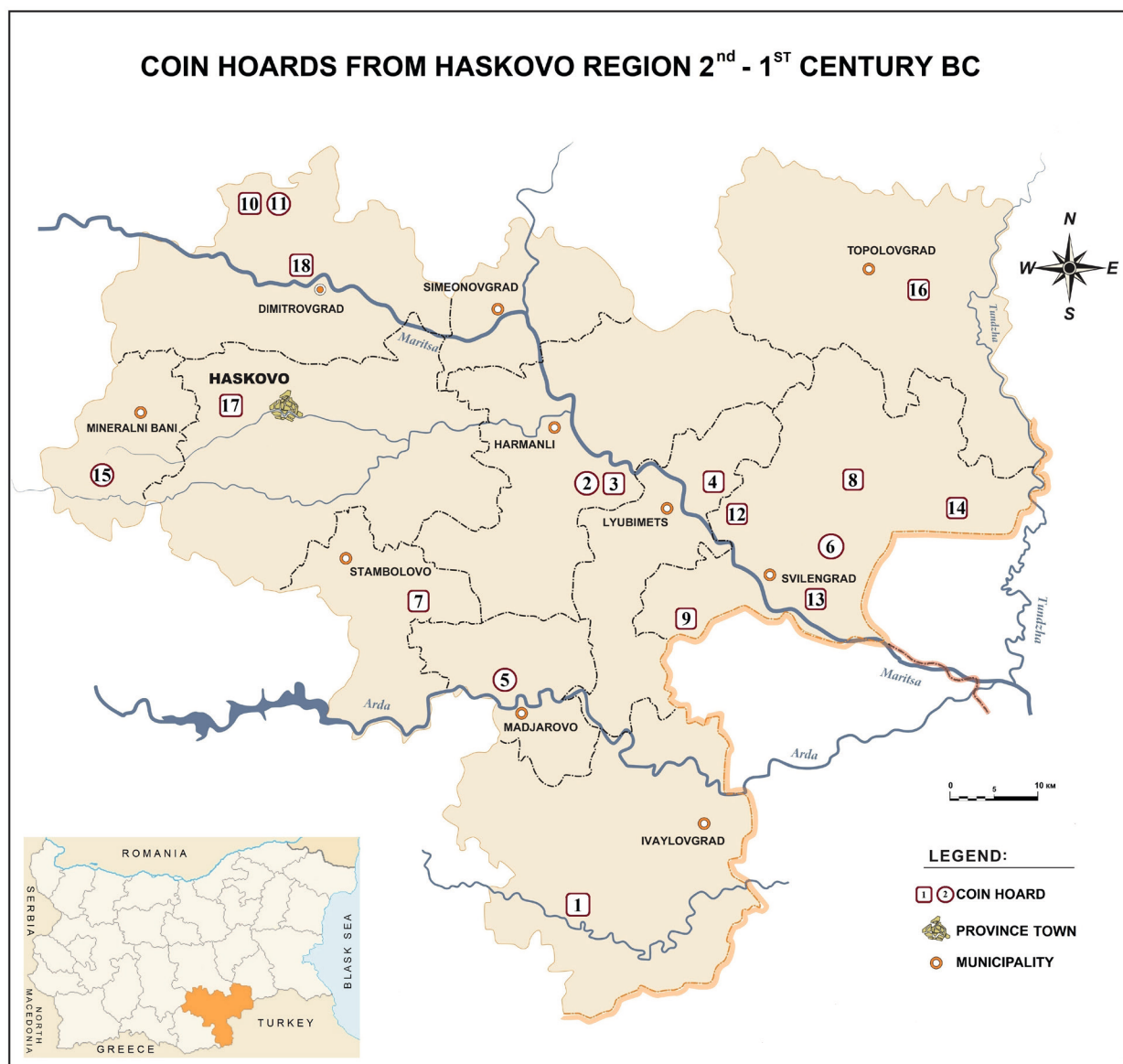
¹ Статистически справочник 2018, 12-14.

сечена в Бизантион и 2 тетрадрахми на Персей. То е публикувано и се съхранява във фонда на НАИМ София (Герасимов 1967, 187-192; Юркова 1972, 175-189; Прокопов 1991, 7; Прокопов 2016, 262.18; Теодосиев 2017, 678).

От находката от Левка-1973, община Свиленград (CH I 92; CH VI 49; виж № 8 на **Карта 1**) за музея в Хасково са откупени 26 тетрадрахми (15 на Тасос, II период; 5 на Маронея, II период; 3 на Първа македонска област; 1 Атина „Нов стил“ (ΕΠΙΓΕΝΗ – ΣΟΣΑΝΔΡΟΣ); 1 на Бизантион, Лизимахов тип; 1 на квестора Езилас). Други 13 сребърни монети се намират в частна колекция (4 са тетрадрахми на Тасос, II период, 2 тетрадрахми на Атина „Нов стил“, 2 тетрадрахми на квестора Езилас и 5 драхми на Александър III) (Юркова 1978, 72-77; Schönert-Geiss 1987, 101; Прокопов, Петров 2000, 7-8; Prokopyov 2006, 239.154; Прокопов 2011, 92.154; Prokopyov 2012, 224.80; Пенчев 2016, 269-278; Прокопов 2016, 296.181; Теодосиев 2017, 694-685; CCCHBulg VII 2017, 124-130, №№ 738-763).

Находка		Брой монети	Състав / укриване в. / г. / пр. Хр.	
1.	Бели дол-1966 (IGCH 889)	56 AR	Александров тип (53), Лизимахов тип (1), Персей (2)	След 168 г.
2.	Левка-1973 (CH I 92; CH VI 49)	39 + AR	ПМО (3), Маронея (II) (5), Атина (II) (3), Тасос (II) (19), Езилас (1), Лизимахов тип (1), Александър III (5 драхми)	100 – 75 г.
3.	Мезек-1978 (CH VII 126)	300 + AR	ПМО (4), Тасос (II) (166), имитации Тасос (41) Лизимахов тип (5), Александров тип (1)	II – I в.
4.	Меричлери I-1909 (IGCH 908)	4 AR	Тасос (II) (1), Лизимахов тип (1), ПМО (2)	II – I в.
5.	Меричлери II-1909 (IGCH 909)	700 AR	Тасос (II) (700)	II – I в.
6.	Димитровче-1966	7 + AR	Маронея (II) (7)	II – I в.
7.	Момково-2003	23 + AR	Атина (II) (1), Тасос (II) (3), Маронея (II) (12+1 бронз), имитации Тасос (6)	70 – 60 г.
8.	Хасковско-1999	100 + AR	Маронея (II), Атина (II), Тасос (II)	120 – 90 г.
9.	Бисер-1980	4 + AR	Атина (II) (1), Лизимахов тип (3)	II – I в.
10.	Хасковско-1975 (CH VI 44)	9 + AR	ПМО (3), Тасос (II) (2), Езилас (1), Митридат VI (1), Дирахион (2 драхми)	~ 75 г.
11.	Бисер- 967 (IGCH 955)	22 + AR	Лизимахов тип (22)	90 – 80 г.
12.	Свиленград - 1986	100 + AR	Бизантион, Мостис (2)	90 – 80 г.
13.	Сладун-1969	4 AR	Абидос (2), Тенедос (2)	80 – 70 г.
14.	Черноконево	? AR	Имитации Тасос	I в.
15.	Горно поле-1958 (IGCH 910)	60 AR	Тасос (II) (57), имитации Тасос (3)	Начало I
16.	Георги Добрево-2000 (CH X 165)	5 + AR	Илион (1), имитации Тасос (2), републикански денар (2)	След 86/5 г.
17.	Сърница-1958	12 AR	Имитации Тасос (12)	72 – 45 г.
18.	Долно Ботево-1973 (CH VI 48)	100 + AR	Имитации Тасос (9), ядра (2), републикански денар (1)	50 – 29 г.

Таблица 1. Колективни находки – количество, състав, укриване.

Map 1. Coin hoards

1. Бели дол 1966 / Beli dol 1966 (IGCH 889)	10. Мерицлери I 1909 / Merichleri I 1909 (IGCH 908)
2. Бисер 1967 / Biser 1967 (IGCH 955)	11. Мерицлери II 1909 / Merichleri II 1909 (IGCH 909)
3. Бисер 1980 / Biser 1980	12. Момково 2003 / Momkovo 2003
4. Георги Добрево 2000 / Georgi Dobrev 2000 (CH X 165)	13. Свиленград 1986 / Svilengrad 1986
5. Горно поле 1958 / Gorno pole 1958 (IGCH 910)	14. Сладун 1969 / Sladun 1969
6. Димитровче 1966 / Dimitrovche 1966	15. Сърница 1958 / Sarnitsa 1958
7. Долно Ботево / Dolno Botevo (CH VI 48)	16. Хасковско 1999 / Haskovo region 1999
8. Левка 1973 / Levka 1973 (CH I 92; CH VI 49)	17. Хасковско 1975 / Haskovo region 1975 (CH VI 44)
9. Мезек 1978 / Mezek 1978 (CH VII 126)	18. Черноконево / Chernokonevo

Карта 1. Монетни съкровища (автор: †Станислав Илиев).

Укриването на монетите от Втора група обикновено се свързва с нарастващата несигурност в региона под натиска на Рим за преразпределение на Тракия. Това вероятно е и причината за рязкото повишаване на броя на находките. Паричният обмен между Мала Азия и Европа е нарушен, което рефлектира върху съотношението на монетните типове

в съкровищата. Промяната в техния състав е поразителна. Александровите монети са изместени от нови типове, които заемат основния процент в монетното обращение. Преобладават тетрадрахмите с името на тасосците, на маронейците, на македонските области, на Атина от т. нар. „Нов стил“, драхмите на адриатическите градове (Прокопов 2016, 8-11). Новост са и монетите с двуезичен надпис – на гръцки и латински език, като тетрадрахмите на римския квестор Езилас, определени от изследователите като монети от преходен тип (Bauslaugh 2000, 21-29). В тази група попадат по-голямата част от находките в региона, няколко от които са разпилени.

Съкровището от Мезек-1978, община Свиленград (CH VII 126; Виж № 9 на Карта 1) е част фонда на музея в Хасково. Съдържа 217 тетрадрахми, от които 207 на Тасос, в т. ч. 41 имитации и 4 тетрадрахми на Първа македонска област. В състава му има и 6 монети от „старите“ типове: 5 тетрадрахми на Бизантион, Лизимахов тип и 1 тетрадрахма на Месамбрия, Александров тип. Наличието им поставя находката на границата между първа и втора групи (Юркова 1979, 59-65; Аладжов 1997, 158-164; Прокопов 2002, 3-25; Прокопов 2003, 20; Prokоров 2006, 243.184; Prokоров 2012, 225-226.86; Прокопов 2016, 303.211; CCCHBulg VII 2017, 130-174, №№ 764-981).

Двете находки, открити в района на Мерицлери, за съжаление, са разпръснати. Едната – Мерицлери I-1909, община Димитровград (IGCH 908; виж № 10 на **Карта 1**), е съдържала 4 сребърни тетрадрахми, от които 2 на Първа македонска област, 1 на Тасос и 1 на Бизантион от Лизимахов тип (Филов 1910, 222-229; Аладжов 1997, 164-167; Prokоров 2006, 181; Prokоров 2012, 225, no. 84; Прокопов 2016, 303, no. 212; Теодосиев 2017, 687).

Другата – Мерицлери II-1909, община Димитровград (IGCH 909; виж № 11 на **Карта 1**) е имала в състава си около 700 сребърни тетрадрахми на о-в Тасос (Цончев 1960, 206-215; Аладжов 1997, 164-167; Prokоров 2006, 182; Прокопов 2016, 304.213; Теодосиев 2017, 687).

Във фонда на РИМ Хасково се съхранява част от находка, съдържаща 7 тетрадрахми на Мароней от т. нар. II период Димитровче-1966, община Свиленград (Schönert-Geiss 1987, 100; Аладжов, Д. 1997, 68-69; CCCHBulg VII 2017, 124-125, №№ 731-737; виж № 6 на **Карта 1**).

В състава на смесената находка от Момково-2003, община Свиленград (виж № 12 на **Карта 1**) има няколко типа монети. От нея на музея в Хасково са предадени 3 тетрадрахми „Тасоски тип“, 13 тетрадрахми на Мароней, една от които от бронз, 1 тетрадрахма на Атина „Нов стил“ (магистрати ΑΜΦΙΑΣ – ΟΙΝΟΦΛΟΣ) и 6 имитации на тасоски тетрадрахми (Прокопов, Петров 2003, 197-206; Prokоров 2006, 244.187; Прокопов 2011, 90, № 13; Прокопов 2016, 304-305, № 217; Теодосиев 2017, 689-690; CCCHBulg VII 2017, 174-178, №№ 982-1004).

Без точно локализиране е смесената находка от Хасковско-1999 (виж № 16 на **Карта 1**). В състава ѝ е имало около 100 сребърни монети, от които няколко десетки тетрадрахми от т. н. „тасоски тип“, тетрадрахми на Мароней и на Атина „Нов стил“. За съжаление и тя е разпръсната (Prokоров 2006, 233, no. 121; Прокопов 2016, 340.397; Теодосиев 2017, 696).

Съкровището от Бисер-1980, община Харманли (виж № 3 на **Карта 1**) е съдържало неуточнен брой тетрадрахми в състава си, сред които на о-в Тасос, на Месамбрия и Одесос от Александров тип. За съжаление е разпръснато между частни лица. Няколко монети са видени в частна колекция – 3 варваризирани тетрадрахми на Лизимах, продукция на монетарницата на Бизантион и тетрадрахми на Атина от „Нов стил“, едната с имената на магистратите ΗΡΑΚΛΩΝ-ΗΡΑΚΛΕΙΔΙΣ (Юркова 1982, 62-65; Prokоров 2006, 20; Прокопов 2016, 264, no. 26; Теодосиев 2017, 678-679).

Неизвестен брой сребърни елинистически монети е съдържала и смесената находка от Хасковско-1975 (CH VI 44; виж № 17 на **Карта 1**). От нея в частна колекция попадат: 3 тетрадрахми на Първа македонска област, 1 тетрадрахма на римския квестор Езилас, 2 тетрадрахми на Тасос-II период, 2 драхми на Дирахон на Адриатическо море и 1 тетрадрахма на понтийския владетел Митридат VI (Юркова 1978, 58-62; CH VI 1981, 16; Prokоров 2006, 120; Prokоров 2012, 222, no. 69; Прокопов 2016, 340.398; Теодосиев 2017,

695-696).

Хомогенното съкровище от Бисер-1967, община Харманли (IGCH 955; виж № 2 на **Карта 1**) е имало над 22 броя сребърни тетрадрахми на Бизантион, Лизимахов тип. Не е публикувано. Двадесет и два броя от него се съхраняват в НАИМ София (Герасимов 1969, 231-237; Karayotov 2009, 456-457; Прокопов 2016, 264, no. 27; Теодосиев 2017, 678-679).

От района на Свиленград има информация за две разпилени находки. Сведенията за първата, известна като Свиленград-1986 (виж № 13 на **Карта 1**), дължим на Й. Юркова. Включвала е около 100 тетрадрахми подражания на Бизантион и 2 тетрадрахми на тракийския владетел Мостис с отбелязани години IG, т. е. 13-та, и KB, т. е. 22-ра (Юркова 1987, 6; Юркова 1992, 170; Karayotov, I. 2009, 489; Теодосиев 2017, 692).

Втората от района на Сладун-1969, община Свиленград (виж № 14 на **Карта 1**) е съдържала 2 тетрадрахми на Абидос и 2 тетрадрахми на Тенедос (Gerasimov 1979, 139, note; Теодосиев 2017, 693-694; Paunov 2021, cat. no. 15.12.3).

И. Прокопов съобщава за още една разпиляна находка. В състава ѝ е имало неизвестен брой сребърни монети, сред които и тетрадрахми-тасоски имитации. Тя е от района на Черноконево, днес кв. на Димитровград (Прокопов 2006, 72; виж № 18 на **Карта 1**).

Най-ранното съкровище, съхранявано във фонда на РИМ Хасково е от Горно поле-1958, община Маджарово (IGCH 910; виж № 5 на **Карта 1**). При откриването му монетите са били 60, но в музея са предадени 56 от тях. Всички са сребърни тетрадрахми на Тасос – 53 оригинални, останалите 3 са имитации. Монетите са отлично запазени, сечени с различни двойки монетни печати, всички с монограм М (Герасимов 1962, 225-237; Аладжов 1997, 57-59; Прокопов, Петров 2000, 5-22; Прокопов 2006, 231.108; Прокопов 2016, 277-278.91; Теодосиев 2017, 680; CCCHBulg VII 2017, 112-123, №№ 675-730).

В съкровищата от III група разнообразието на монетните типове е силно повлияно от появата на римските републикански денари. За разлика от общата картина за страната, която показва очевидното превъзходство на денара (Прокопов 2016, 11-12), в Хасковския регион доминират имитациите на тасоските монети. Това може да се проследи в съдържанието на три монетни находки:

Находката от Георги Добрево-2000, община Любимец (CH X 165; виж № 4 на **Карта 1**) е открита по време на спасителни археологически разкопки, проведени във връзка с разширение на автомагистрала „Марица“, в сектор „Дана Бунар I“. Съдържа късноелинистически сребърни монети, от които 2 римски републикански денара (L. Sempronius Pitio, 148 г. пр. Хр., Crawford 1974, no. 216/1; L. Sentius C.f., 101 г. пр. Хр. Crawford 1974, no. 325/1a), 1 тетрадрахма на Илион (Троада) 95-86/5 г. пр. Хр. (Bellinger, ANSMN 8, 1958, p.14, no. 20; Bellinger, 1961, 25, no. T54, no с различен монограм) и 2 тетрадрахми имитации на Тасос (Göbl, Klass V, taf. 48-49; Lukanc, 1996, pls. 105-144). Находката е публикувана и се съхранява в НИМ София (Пенчев 2001, 33-38; Hoover et. al., 2010, 21; Paunov 2013, 281-294; Прокопов 2016, 275-276.81; Теодосиев 2017, 680; Paunov 2021, cat. no 14.3.80).

Второто съкровище е хомогенно. Съхранява се във фонда на РИМ Хасково под инв. № Н-2. То е от района на Сърница-1958, община Минерални бани (виж № 15 на **Карта 1**). Съдържа 12 монети само от един тип – имитации на тетрадрахмите на Тасос. На базата на анализ на хомогенните находки и сравняване на монетните печати И. Прокопов отнася по-голямата част от монетите от съкровището към „Трета“ група на тасоските имитации. Изработени са в силно варваризиран стил, изображенията са абстрактни, а вместо букви са гравирани чертички и точки (Прокопов 2011, 337-344). (Герасимов 1962, 225-237; Аладжов 1970, 16-19; Аладжов 1997, 260-264; Прокопов, Петров, 2000, 5-22; Прокопов 2006, 256.271; Прокопов 2016, 335, no. 372; Теодосиев 2017, 694; CCCHBulg VII 2017, 180-183, №№ 1017-1028; Прокопов, Славова 2018, 7-15).

От смесената находка от Долно Ботево, община Стамболово (CH VI 48; виж № 7 на **Карта 1**) в РИМ-Хасково се съхраняват 10 монети. От тях 9 са варваризирани имитации на тасоски тетрадрахми (Göbl, OTA, Klass IV, 1-8; 7 - Klass V, taf. 48-9, и 1 - Klass V/B, no 1-3;

Prokopov 2011, third group, pl. III) и 1 е римски републикански денар на M. Tullius (Crawford 1974, no. 280/1, 120 г. пр. Хр.). Заедно с тях са открити и 2 ядра за отсичане на тетрадрахми. Три сребърни монети от находката се намират в частна колекция (Юркова 1978, 72-77; Домарадски 1987, 13; Аладжов 1997, 81-84; Прокопов, Петров 2000, 9-10; Пенчев 2001, 38; Раупов, Прокопов 2002, no. 106; Прокопов 2006, 229, no. 93; Прокопов 2016, 283, no. 117; Прокопов, Славова, 2016, 815-825; Теодосиев 2017, 681; CCCHBulg VII 2017, 178-180, №№ 1005-1016; Раупов 2021, cat. no. 14.3.82).

Съкровища от последната IV група – хомогенни, съставени само от римски републикански денари (Прокопов 2016, 13-14), засега не са регистрирани в Хасковска област. Изключение правят три монети от фонда на РИМ-Хасково, открити в района на с. Бориславци, за които се предполага, че може би са част от по-голяма находка (Раупов 2021, cat. no. 14.4.108).

След направения преглед на находките с късноелинистически издания върху картата на областта (**срв. Карта 2**) се открояват няколко монетни типа. Най-многобройни сред тях са тетрадрахмите на Тасос и тези от „тасоски тип“ (срв. **Таблица 2 и 3**).

МОНЕТНИ ТИПОВЕ	БРОЙ МОНЕТИ В КОЛЕКТИВНИ МОНЕТНИ НАХОДКИ																		
Тетрадрахми (Т)																			
Драхми (Д)																			
Републикански денари (РД)	Бели дол 1966 (IGCH 889)	Бисер 1967 (IGCH 955)	Бисер 1980	Г. Добрево 2000 (CH X 165)	Горно поле 1958 (IGCH 910)	Димитровче 1966	Долно Ботево (CH VI 48)	Левка (CH I 92; CH VI 49)	Мезек 1978 (CH VII 126)	Меричлери I 1909 (IGCH 908)	Меричлери II 1909 (IGCH 909)	Момково 2003	Свиленград 1986	Сладун 1969	Сърница 1958	Хасковско 1999	Хасковско 1975 (CH VI 44)	Черноконово	ОБЩ БРОЙ МОНЕТЕН ТИП
Тасос II период, вкл. от „тасоски тип“ (Т)			+		53 +			19	166	1	700	3				+	2		944 +
Тасос, имитации (Т)				2	3 +		9 +		41			6			12			+	73 +
Лизимахов тип (Т)	1	22 +	3					1	5	1			100						133 +
Александров тип (Т)	53		+						1										54 +
Мароней II период (Т)						7 +		5				13				+			25 +
ПМО (Т)								3	4	2							3		12
Александър III (Д)								5											5
Атина „Нов стил“ (Т)			1 +					3				1				+			5 +
Езилас, квестор (Т)								3									1		4
Римска република (РД)				2			1												3
Персей (Т)	2																		2
Мостис (Т)													2						2
Абидос (Т)														2					2
Тенедос (Т)														2					2
Дирахион (Д)																	2		2
Ядра (Т)							2												2
Митридат VI (Т)																	1		1
Илион (Т)				1															1
БРОЙ МОНЕТИ В НАХОДКА	56	22+	4 +	5	56 +	7 +	12 +	39 +	217 +	4 +	700 +	23 +	102 +	4 +	12	+	9 +	+	1272 +

Таблица 2. Разпределение на монетните типове в колективните находки.

Масовото отсичане на оригиналните тасоски серии започва около 168-167 г. пр. Хр., когато новата римска власт премахва използваните дотогава монети на македонските царе. На тяхно място пуска в обращение нова монета, проектирана върху добре познат и наложил се във времето местен монетен тип. Макар „римски“ по своя характер и предназначение, той много скоро се приема от населението (Прокопов 2008, 244-245). Неговата иконография е следната:

Аверс: Глава на младия Дионис с бръшлянов венец, надясно.

Реверс: НРАКЛЕΟΥΣ / ΣΩΤΗΡΟΣ / ΘΑΣΙΩΝ. Младият Херакъл, прав насреща, глава надясно, с дясна ръка се подпира на кривак, през лява – праметнал лъвска кожа.

Фиг. 1. Тетрадрахма на Тасос (IGCH 910), РИМ-Хасково, инв. № Н – 56/6
(автор: М. Славова).

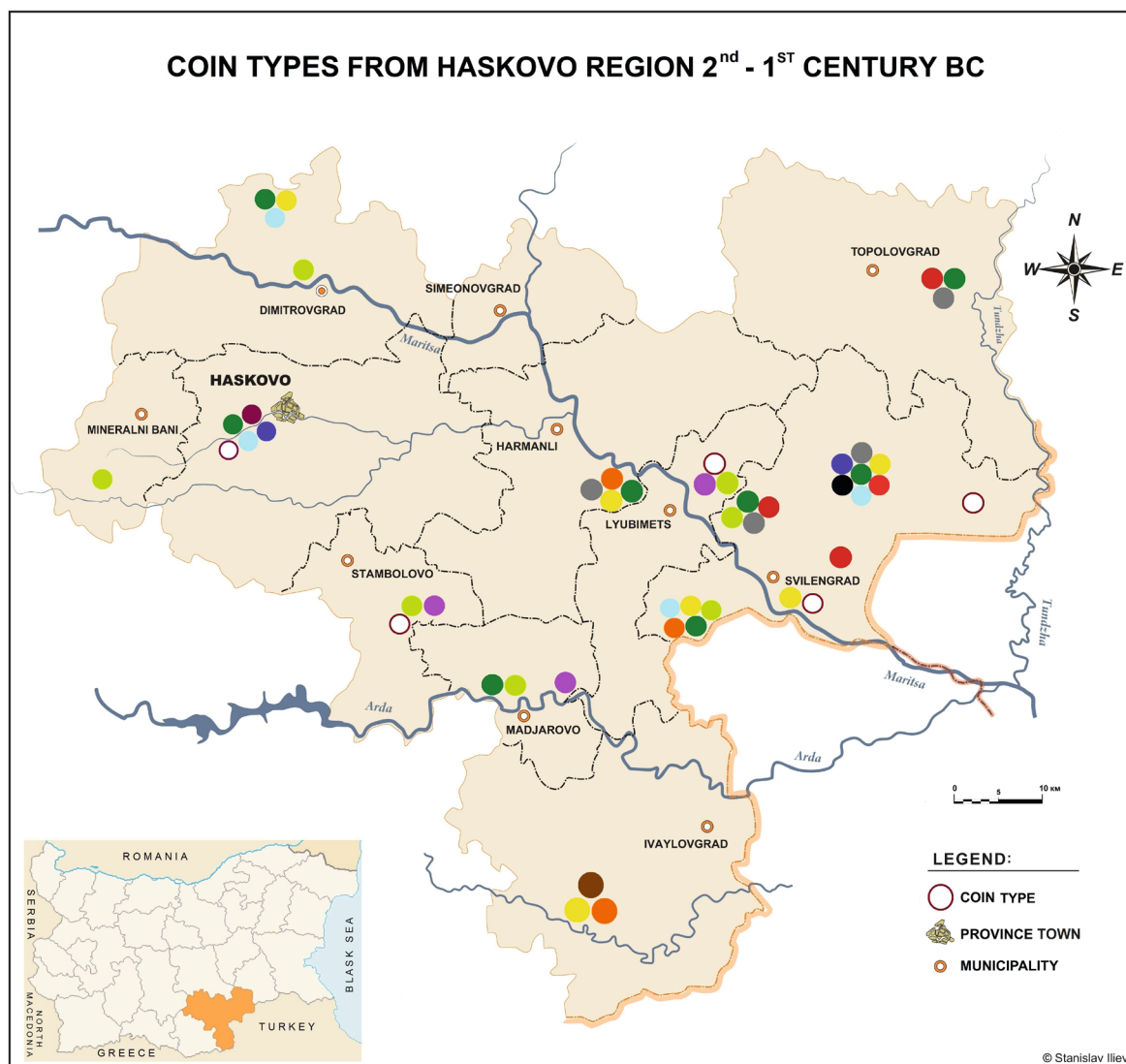
Движението и натрупването на оригиналните тасоски монети се осъществява основно на територията на днешна Южна България в периода около средата на II в. пр. Хр. Анализът на монетните печати показва, че монетосеченето на Тасос е в пъти по-голямо от циркулиралите заедно с него по същото време на Балканите (Прокопов 2016, 29-33). В първите години след падането на Македония под контрола на Рим върху тасоските тетрадрахми се изписват реални монограми – ΔΙ и Μ (срв. Горно поле 1958=IGCH 910; **фиг. 1 и 2**), практика, която впоследствие е изоставена за сметка на количеството, а често и на качеството на изпълнение (Прокопов 2008, 245). Отсичането на оригиналните серии продължава до около края на II в. пр. Хр. (Prokopov 2018, 373).

Фиг. 2. Тетрадрахма „тасоски тип“ (IGCH 910), РИМ-Хасково, инв. № Н-56/56
(автор: М. Славова).

Производството на тетрадрахмите от „тасоски тип“ стартира под контрола на римската администрация в Македония доста по-късно от оригиналните серии, с разлика повече от 50 години. Монетите от този тип се характеризират със сходен стил и сравнително правилни надписи. Разпространението им на юг от Стара планина е ограничено върху

малка територия между реките Сазлийка и Тунджа, където почти не присъстват в съкровищата (Прокопов 2016, 102). Изключение прави находката от Мезек (CH VII 126), която има в състава си относително голям брой монети от този тип. Присъствието им в областта се свързва с военните походи на Митридат VI Понтийски. Отсичането на този тип монети продължава до около 80 г. пр. Хр. (Прокопов 2016, 91-92).

Map 2. Coin types

- Tetradrachms of Thasos and Thasos types
- Tetradrachms of Thasos imitations
- Tetradrachms of Byzantium, Lysimachus type
- Tetradrachms of Maroneia + Bronze coins
- Tetradrachms of Mesambria, Alexander's type
- Roman Republican denarii
- Tetradrachms of First Macedonian Region
- Drachms of Alexander the Great + imitations
- Tetradrachms of Athens 'New Style'
- Tetradrachms of Aesillas, Quaestor
- Drachms of Dyrrhachium
- Tetradrachms of Perseus + Bronze coins
- Other types (Mostis, Abydos, Tenedos, Cores)

Карта 2. Монетни типове (автор: †Станислав Илиев).

Тетрадрахмите на Тасос и от „тасоски тип“ се откриват в три основни зони в областта. Едната е на територия, заключена между р. Марица и р. Тунджа, където са регистрирани

четири находки. Три от тях са в община Свиленград:

Съкровището от Мезек-1978 (CH VII 126) има в състава си 166 тетрадрахми (CCCHBulg VII 2017, 130-163, №№ 764-930)²;

Находката от Левка-1973 (CH I 92; CH VI 49) съдържа общо 19 монети, от които 15 в РИМ Хасково (CCCHBulg VII 2017, 124-129, №№ 738-752) и 4 в частна колекция;

Съкровището от Момково-2003 има 3 тетрадрахми от „тасоски тип“ в състава си (CCCHBulg VII 2017, 174-175, №№ 982-984).

Четвъртата находка е от Бисер-1980, община Харманли, с 1 монета в състава си.

Втората зона се очертава в непосредствена близост до р. Марица, в района на минералния извор на Мерицлери, община Димитровград. Включва две находки, чието съдържание е разпиляно: Мерицлери I-1909 (IGCH 908) – 1 тетрадрахма, и Мерицлери II-1909 (IGCH 909) с около 700 тетрадрахми на Тасос.

Третата зона се намира в Източните Родопи, по долината на р. Арда, само с една находка – от Горно поле-1958, община Маджарово (IGCH 910), с 53 тетрадрахми в състава си (CCCHBulg VII 2017, 112-122, №№ 675-727).

На територията на областта са регистрирани още две съкровища без установено местонамиране с монети от този тип. Находката, известна като Хасковско-1975 (CH VI 44), е имала 2 тетрадрахми, които попадат в частна колекция. Втората, позната като Хасковско 1999, която е съдържала няколко десетки тетрадрахми от т. нар. „тасоски тип“, за съжаление, е разпръсната.

В периода след 70 г. пр. Хр. монетите на Тасос продължават да са доминиращия тип в региона, но вече се различават съществено от прототипа си – монетите от „тасоски тип“. Изображенията на Дионис и Херакъл стават силно стилизирани, а легендата им е предадена чрез фрагментиран надпис. При най-грубите имитации образите са сведени до пълна абстракция, а легендата представлява поредица от безсмислени точки и линии (Göbl, OTA, Klass IV, 1-8; 7 - Klass V, taf. 48-9, и 1 - Klass V/B, no. 1-3; Prokopov 2011, third group, pl. III). Откриват се в състава на хомогенни съкровища, каквото е това от с. Сърница (Прокопов, Славова 2018, 7-15), или в смесени съкровища, заедно с римски републикански денари. Понякога в състава им попадат и монетни заготовки – ядра за отсичане на тетрадрахми. Много добър пример от областта е съкровището от с. Долно Ботево (Прокопов, Славова 2016, 815-825).

Фиг. 3. Тетрадрахма на Тасос, имитация, РИМ-Хасково, инв. № Н–104

(автор: М. Славова).

Две са основните зони в Хасковско, в които се откриват имитации на тетрадрахмите на Тасос. Едната е по долината на р. Марица и включва четири находки.

Съкровището от Георги Добрево-2000, община Любимец (CH X 165), съдържа 2 имитации, които се съхраняват в НИМ-София.

² Информация за монетите, съхранявани във фонда на РИМХасково, виж в CCCHBulg VII, 2017.

Две са регистрирани в община Свиленград. Находката от Мезек-1978 (CH VII 126) съдържа 41 имитации (CCCHBulg VII 2017, 164-173, №№ 931-971), а тази от Момково-2003 – 6 монети (CCCHBulg VII 2017, 176-179, №№ 999-1004).

Неизвестен брой тасоски имитации е съдържало разпиляното съкровище от Черноконево (днес кв. на Димитровград).

Другата зона се очертава в района на източнородопския масив. Специалистите предполагат, че най-вероятно в непосредствена близост се е намирал металодобивен и производствен център поради наличието на множество следи от антични рудници за добив на злато, сребро и олово (Прокопов, Петров, 2000, 8-9). Тук са регистрирани три находки:

Съкровището от Горно поле-1958, община Маджарово (IGCH 910) има 3 имитации в състава си (CCCHBulg VII 2017, 121-122, №№ 728-730).

Находката от Долно Ботево, община Стамболово (CH VI 48) е съдържала 12 тасоски тетрадрахми, варваризирани имитации, от които 9 са във фонда на РИМ-Хасково (CCCHBulg VII 2017, 178-181, №№ 1005-1013), а останалите 3 – в частна колекция (Раупов 2021, cat. no. 14.3.82).

Съкровището от Сърница-1958, община Минерални бани е хомогенно и се състои само от сребърни тасоски имитации, 12 на брой (CCCHBulg VII 2017, 180-183, №№ 1017-1028).

Още един монетен тип се радва на голяма популярност в областта – тетрадрахмите на Мароней. Според Е. Шьонерт-Гайс емитирането им в Тракия започва след 188 г. пр. Хр. (Schönert-Geiss 1987, 64-85). Имат следната иконография:

Аверс: Глава на младия Дионис с бръшлянов венец, надясно.

Реверс: ΔΙΟΝΙΣΟΥ / ΣΩΤΗΡΟΣ / ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ. Дионис, гол, прав насреща, глава надясно, в дясна ръка държи грозд, а в лява – две копия и хламида; два монограма.

В изследването си за монетосеченето на Мароней Е. Шьонерт-Гайс насочва внимание върху сходствата на иконографските модели и символика на тетрадрахмите на Мароней и на Тасос от т. нар. Втори период имат стереотипна легенда, а върху аверса им стои едно и също изображение – това на Дионис (Schönert-Geiss 1987, 64). Присъствието на персонажи като Дионис и Херакъл тук не е случайно. Рим използва умело огромната им популярност и влияние в Тракия, като им отрежда ролята на спасители – ΣΩΤΗΡΟΣ (Прокопов 2016, 39). Шьонерт-Гайс обръща внимание и на една от отликите. При маронейските тетрадрахми лесно могат да бъдат проследени както промените на монетните печати, така и смяната на монограмите на магистратите (Schönert-Geiss 1987, 66-75). Това става възможно, поради факта, че за разлика от тасоската, в маронейската монетарница продължава да

Фиг. 4. Тетрадрахма на Мароней от колективната находка при Димитровче, РИМ-Хасково, инв. № Н-1654/2 (автор: М. Славова).

Фиг. 5. Бронзова монета на Мароней, от колективната находка при Момково, РИМ-Хасково, инв. № Н-1838 (автор: М. Славова).

се спазва вече утвърдената организация на работа (Прокопов 2008, 245).

За финал на маронейското сребърно монетосечене Е. Шьонерт-Гайс приема 80/79 г. пр. Хр. (Schönert-Geiss 1987, 84-85).

На територията на областта сребърните тетрадрахми на Мароней са регистрирани в смесени находки, а зоната им на разпространение е заключена между реките Марица и Тунджа. И трите съкровища, регистрирани досега с този тип монети, са от община Свиленград. Съхраняват се в РИМ Хасково:

Находката от Димитровче-1966 съдържа 7 тетрадрахми (CCCHBulg VII 2017, 124-125, №№ 731-737).

Находката от Момково-2003 съдържа 12 тетрадрахми и едната е бронзова монета от същия иконографски тип (CCCHBulg VII 2017, 174-177, №№ 986-998).

Съкровището от Левка-1973 (CH I 92; CH VI 49) има 5 тетрадрахми на Мароней в състава си (CCCHBulg VII 2017, 128-129, №№ 756-760).

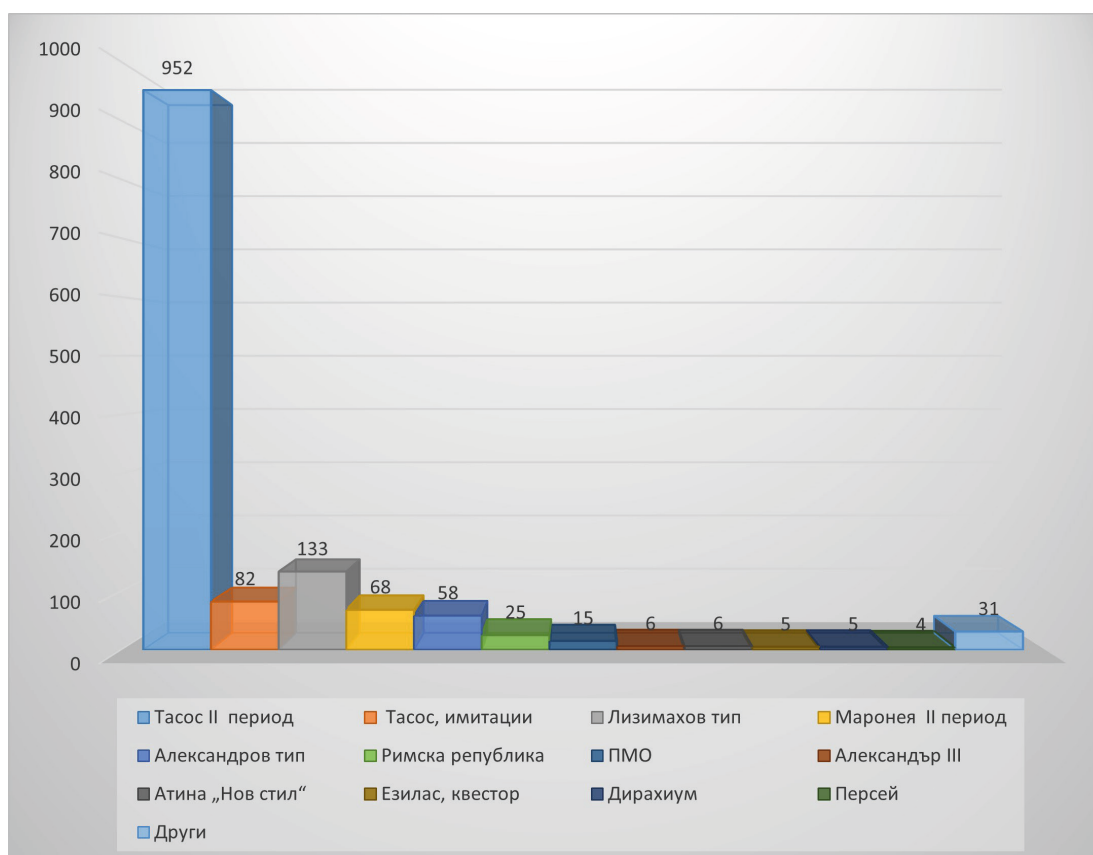
В корпуса си за монетосеченето на Мароней Шьонерт-Гайс съобщава, че паралелно със сребърните тетрадрахми монетарницата е произвела и две бронзови серии с идентични номинал и иконография (**фиг. 5**), предназначени за нуждите на местния пазар (Schönert-Geiss 1987, 81). Тя отбелязва, че по-голямата част от находките с тетрадрахми се откриват на юг от Стара планина като уточнява, че тяхната концентрация е в района около Кърджали. Монетите са имали интензивно участие и са били дълго в обращение (Schönert-Geiss 1987, 84-85). Единични находки от бронз – от голям и малък номинал, се откриват из цялата Хасковска област.

Монетни типове	Брой монети	В проценти от общия брой
Тетрадрахми Тасос II период, вкл. от „тасоски тип“	952	68,49 %
Тетрадрахми Тасос, имитации	82	5,90 %
Тетрадрахми Лизимахов тип	133	9,57 %
Тетрадрахми Мароней II период (в т. ч. от бронз)	68	4,89 %
Тетрадрахми Александров тип	58	4,17 %
Римски републикански денари	25	1,80 %
Тетрадрахми Първа Македонска област	15	1,08 %
Драхми Александър III, в т. ч. имитации	6	0,43 %
Тетрадрахми Атина „Нов стил“	6	0,43 %
Тетрадрахми Езилас, квестор	5	0,36 %
Драхми Дирахмиум	5	0,36 %
Тетрадрахми Персей (в т. ч. от бронз)	4	0,29 %
Други (Мостис, Абидос, Тенедос, Митридат VI, Илион, ядра и др.)	31	2,23 %
Общ брой монети / проценти	1390	100 %

Таблица 3. Процентно съотношение на монетните типове.

Важна роля за развитието на региона от края на II и началото на I в. пр. Хр. има политиката на Митридат VI Евпатор и войните, които води с Рим, Сблъсъкът между двете сили предизвиква движение на хора и средства във всички географски посоки на Понтийския и Източно средиземноморския басейн като оказва влияние и върху основните монетосечения. Влиянието на Митридат VI се засилва особено много след 107 г. пр. Хр., когато градовете по западния Понт попадат под негова власт (Прокопов 2008, 246). Затова не е случайно, че в някои от смесените находки, регистрирани по долината

на р. Марица като Бисер-1967 (IGCH 955), Бисер-1980, Мезек-1978 (CH VII 126); Левка-1973 (CH I 92; CH VI 49), Свиленград-1986, заедно с новите типове все още се откриват и монети на Бизантион и Калхедон от т. нар. Лизимахов тип, месамбрийски тетрадрахми от Александров тип, постумни монети на Александър III, в т. ч. имитации (срв. **Таблица 2**). Броят им, логично, е голям, защото тези земи се явяват стратегическа територия, осигуряваща сухопътните комуникации за Митридатовата войска (Прокопов 2008, 246). Разгледано в проценти, тези монетосечения, останали извън контрола на Рим, имат не малък дял в монетното обращение на територията на областта (срв. **Таблица 3 и Фиг. 11**). Едва след отстраняването на Митридат в района започват да проникват тетрадрахми от „тасоски тип“ и тасоски имитации (Прокопов 2008, 243).

Фиг. 12. Монетни типове – брой и съотношение в находките.

Фиг. 6. Тетрадрахма на Бизантион, Лизимахов тип (CH I 92; CH VI 49), РИМ-Хасково, инв. № Н-654 (автор: М. Славова).

Фиг. 7. Тетрадрахма на Месамбрия, Александров тип (CH VII 126), РИМ-Хасково, инв. № Н-216 (автор: М. Славова).

На територията на областта се откриват още няколко монетни типа, които са вдъхновени от Рим със задачата да отстояват римските интереси в Тракия. Регистрират сравнително скромно участие в монетния поток, но запълват мозайката от разнообразие на типове, номинали, символи и персонажи.

Сред тях са тетрадрахмите на Първа македонска област. Те се разпространяват успоредно с монетите от т. нар. „тасоски тип“. Масовото им отсичане започва след 148 г. пр. Хр. Иконографската композиция, символите и мотивите, използвани при отсичането им са познати, заимствани от тетрадрахмите на македонските царе от времето на Антигон Гонат и Филип V (Prokopov 2012, 30):

Аверс: Македонски щит, украсен със седем двойни полумесеца, в средата с бюст на Артемидата Таврополос, надясно, с венец, лък и колчан на рамо.

Реверс: ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ / ΠΡΩΤΗΣ Кривак с дръжката наляво, всичко във венец от дъбови листа; емисионен знак вляво; монограми.

Фиг. 8. Тетрадрахма на Първа македонска област, РИМ-Хасково, инв. № Н-107 b
(автор: М. Славова).

В Южна България се откриват в състава на смесените съкровища (Prokopov 2012, 33-34). На югоизток участието им в монетната циркулация е незначително, за разлика от югозападните райони на България, където броят им е внушителен, а ролята им в монетното обращение е решаваща (Prokopov 2012, 33-34).

В Хасковско зоната на разпространение и на този монетен тип се концентрира по долината на р. Марица. Тетрадрахми на Първа македонска област присъстват в четири смесени съкровища: Левка-1973 (CH I 92; CH VI 49) с 3 тетрадрахми на Първа македонска област (Prokopov 2012, 224, no. 80; CCCNBulg VII 2017, 128-129, №№ 753-755); Мезек-1978 (CH VII 126) с 4 тетрадрахми в състава си (Prokopov 2012, 225-226, no. 86; CCCNBulg VII 2017, 172-173, №№ 977-980). В съкровището от Меричлери I-1909 (IGCH 908), за съжаление разпиляно, е имало 2 монети (Prokopov 2012, 225, no. 84).

В находката от Хасковско-1975 (CH VI 44) е имало 3 тетрадрахми на Първа македонска област, които попадат в частна колекция (Prokopov 2012, 222, no. 69).

Тетрадрахмите *Stephanophori*, отсичани от Атина, са познати още и като от „Нов стил“. През II – I в. пр. Хр. заемат едва седмо място в монетната циркулация в Тракия (Prokopov 2000, 375-386). Откриват се на юг от Стара планина в малък обем от 1 до 25 монети в състава на смесени съкровища (Прокопов 2011, 81-83). Изключение засега прави находката от Несебър, където броят на атинските тетрадрахми от „Нов стил“ е 91 (Karayotov 1985, 151-155).

На територията на областта съкровища с монети на Атина от „Нов стил“ се откриват по долината на р. Марица. Досега са регистрирани едва 6 монети. Всички носят белезите на дълго циркулирали преди трезорирането си.

Фиг. 9. Тетрадрахма на Атина „Нов стил“, ИМ-Харманли, инв. № А-481 (автор: М. Славова).

Регистрирани са в следните смесени съкровища: Левка-1973 (СН I 92; СН VI 49), с 3 атински монети в състава си. Едната – с магистрати ΕΠΙΓΕΝΗ – ΣΟΣΑΝΔΡΟΣ, 158/7 = 126/5 г. пр. Хр.³, се съхранява във фонда на РИМ Хасково (СССНБulg VII 2017, 130-131, № 762). Останалите две са в частна колекция (Юркова 1978, 73).

Съкровището от Момково-2003 има 1 атинска монета в състава си с магистрати ΑΜΦΙΑΣ - ΟΙΝΟΦΙΛΟΣ, 115/4 = 83/2 г. пр. Хр. (СССНБulg VII 2017, 174-175, № 985).

Находката от Бисер-1980 е разпръсната, но е съдържала в състава си неизвестен брой тетрадрахми на Атина „Нов стил“. Една от тях с имената на магистратите ΗΡΑΚΛΩΝ – ΗΡΑΚΛΕΙΔΙΣ, 93/2 – 61/0 г. пр. Хр., се намира в частна колекция (Юркова 1982, 62).

Още една находка е съдържала неуточнен брой тетрадрахми на Атина „Нов стил“ – тази от Хасковско-1999 (Прокопов 2006, 233.121; Прокопов 2016, 340.397; Теодосиев 2017, 696).

Ако се проследи посоката на съкровищата с точна локализация, съдържащи монети Атина „Нов стил“, може да се приеме, че движението на атинските тетрадрахми тръгва от югозапад, от контактната зона между Тракия и Македония. Продължава в направление към Юндола, по естествения път за връзка с долината на р. Марица, а от там на югоизток – към района с разглежданите находки. Това би могло да бъде и предполагаемото трасе за придвижване на военни части, приносители на атинските тетрадрахми (Прокопов 2011, 93-94).

За известен период от време между 60/55 до 49/46 г. пр. Хр., в смесените съкровища с късноелинистическите тетрадрахми в Тракия циркулират и републикански денари (Раупов 2021, 115). Масово започват да проникват около началото на I в. пр. Хр., предимно по време на римските военни кампании в Тракия (Прокопов 2015, 409-410). На територията на областта заедно с тях понякога се откриват и имитации на тасоски тетрадрахми. Две са съкровищата, които съдържат в състава си римски монети. Едната е находката от Георги Добрево-2000, община Любимец (СН X 165), открита по време на спасителни археологически разкопки, която съдържа 2 римски републикански денара (на *L. Sempronius Pitio*, 148 г. пр. Хр. и на *L. Sentius C.f.*, 101 г. пр. Хр.). Тя се локализира в познатата вече зона по долината на р. Марица. Втората – от Долно Ботево, община Стамболово (СН VI 48) има в състава си 1 римски републикански денар от типа *M. Tullius* (Crawford 1974, no. 280/1, 120 г. пр. Хр.), (СССНБulg VII 2017, 180-181, № 1016). Открита е в района на Източните Родопи, в близост до местонамирането на трите денара, за които може да се допусне, че са част от по-голяма находка (Раупов 2021, cat. no. 14.3.82).

Оскъдният брой републикански монети в състава на колективните находки в известна степен се компенсира от броя на единичните находки, откривани в областта.

С по-ниска номинална стойност, сходна с тази на републиканските денари, са драхмите

³ Датировката на атинските монети е дадена според М. Thompson 1961 = Mørkholm 1984; Lewis 1962.

от градовете по Адриатическото крайбрежие (Prokоров 2012, 18). На територията на областта се откриват предимно монети на Дирахион, обикновено смесени с тетрадрахми на Тасос, Първа македонска област и др. Пример за това е находката от Хасковско-1975 (CH VI 44), за която е известно, че заедно с 2-те драхми на Дирахион в частна колекция попадат и още седем сребърни тетрадрахми: 3 на Първа македонска област, 2 на Тасос от II период и по една на римския квестор Езилас и на понтийския владетел Митридат VI (Юркова 1978, 58).

Присъствието на монетите на Дирахион в Южна България специалистите по-скоро приемат като резултат от разсейване или инцидентност. По-голяма част от тях са доста износени от употреба (Prokоров 2012, 19). Иконографията им е следната:

Аверс: Крава надясно, обърнала глава назад, кърми теле, над нея – името на магистрата и допълнителен символ. Понякога в полетата също има допълнителни символи.

Реверс: Двукрила порта в рамка от двойна непрекъсната линия. Двете крила са украсени със стилизирани мълнии. Наоколо надпис, започващ с ΔΥΡ. Следва името на монетния магистрат.

Фиг. 10. Драхма на Дирахион, ИМ–Тополовград, инв. № 11 (автор: М. Славова).

Драхми на Аполония (СССНБulg VII 2017, 88-89, № 463) почти не са регистрирани в музейните колекции в областта.

Почти незабележимо е присъствието на тетрадрахмите с името на римския квестор Езилас. Те принадлежат към групата монети от преходен тип с двуезичен надпис на гръцки и латински. Тетрадрахмите на Езилас са най-добрата илюстрация за гъвкавата финансова политика на Рим, провеждана в Тракия (Прокопов 2016, 10) Римските символи, използвани в иконографския модел, пряко внушават, че победител и законен наследник на властта на македонските царе е именно Рим (Прокопов 2016, 20).

Аверс: ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ, отдолу. Глава на обожествения Александър с рог на Амон, надясно, с дълги коси. Монограм.

Реверс: AESILLAS, горе. Циста (ковчеже за монети), изправен кривак с дръжката нагоре и квесторски стол; буква. Всичко в лавров венец.

Фиг. 11. Тетрадрахма на квестор Езилас (CH I 92; CH VI 49), РИМ-Хасково, инв. No H–911 (автор: М. Славова).

Тетрадрахми на Езилас има в две от смесените съкровища, регистрирани на територията на областта. Находката от Левка-1973 (CH I 92; CH VI 49) съдържа с 3 монети в състава си, от които 1 се съхранява в РИМ Хасково (СССНБulg VII 2017, 130-131, № 763) и 2 в частна колекция (Юрукова 1978, 73). Една тетрадрахма на Езилас от находката от Хасковско-1975 (CH VI 44) се съхранява в частна колекция.

Направеният преглед на находките с късноелинистически издания откроява върху картата на областта присъствието на няколко основни монетни типа. Впечатляващ е броят на тетрадрахмите на Тасос и тези от „тасоски тип“, които заедно с техните имитации заемат почти три четвърти от обема на регистрираните находки. Следват тетрадрахмите на Месамбрия с името на Александър и тези на Бизантион от Лизимахов тип, на Мароней и на Първа македонска област. Сравнително скромно са разпространени драхмите на Александър III и стефанофорните тетрадрахми на Атина, на римския квестор Езилас, както и римските републикански денари. В смесените съкровища се откриват и други сребърни елинистически монети – често като единични бройки, без да влияят съществено на циркулационния поток. Такива са тетрадрахмите на последния македонски цар Персей, на понтийския владетел Митридат VI, на тракийския цар Мостис, на градовете Абидос, Тенедос, Илион и др.

Анализът на разпространение на монетните находки от областта очертава концентрация в три основни зони. Близо две-трети са регистрирани по долината на р. Марица и на територия, заключена между нея и р. Тунджа. Втората зона се намира в района на Източните Родопи – по долината на р. Арда и в близост до множество следи от антични рудници за добив на злато, сребро и олово. Третата зона се оформя в непосредствена близост до р. Марица, в района на минералния извор на Мерицлери.

Библиография

- Аладжов, Д. 1970. Няколко интересни монети от VI-IV в. пр. н. е. в нумизматичната сбирка на Хасковския музей. Нумизматика, 1-2, София, 8-11.
- Аладжов, Д. 1997. Селища, паметници, находки от Хасковския край. Хасково.
- Герасимов, Т. 1962. Монетни съкровища, намерени в България през 1958 и 1959 г. ИАИ, XXV, София, 225-237.
- Герасимов, Т. 1967. Монетни съкровища, намерени в България през 1966 г. ИАИ, XXX, София, 187-192.
- Герасимов, Т. 1969. Съкровища с монети, намерени в България през 1967 г. ИАИ, XXXI, 1969, 231-237.
- Домарадски, М. 1987. Мястото на нумизматичните данни и проучванията на тракийската култура от късножелязната епоха. Нумизматика, 4, 4-18.
- Пенчев, В. 2001. Част от късно елинистическо монетно съкровище от с. Георги Добрево. Нумизматика и сфрагистика 8, София, 33-38.
- Пенчев, В. 2016. Колективна находка от късноелинистически тетрадрахми, намерена в землището на село Левка, Свиленградско. ИНИМ, XXVIII, София, 269-279.
- Прокопов, И., Петров, И. 2000. Монети и монетни съкровища от колекцията на Исторически музей Хасково от II-I в. пр. Хр. ИИМКн, Приложение 1, Кюстендил, 5-22.
- Прокопов, И., Петров, И. 2003. Още един щрих към монетната циркулация в Югоизточна България. Съкровището от с. Момково, Хасковско. ИИМКн, IX, 197-206.
- Прокопов, И., Славова, М. 2016. Монетното съкровище от с. Долно Ботево, Хасковска област – нови данни към датиране на късните тасоски имитации, във: ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий” и българската археология. II. Проф. д-р Б. Борисов – ученици и приятели. В. Търново, 815-825.
- Прокопов, И., Славова, М. 2018. Монетното съкровище от село Сърница, Хасковска област – щрих към изясняване на произхода на тасоските имитации, в: Сборник с до-

- клади от научна конференция „Музейни летописи – 90 години организирано музейно дело град Хасково“, 16-17 ноември 2017 г., Хасково, 7-16.
- Прокопов, И. 1991. Нумизматична колекция на Смолянския музей, V в. пр. н. е. – VI в. София, Сида.
- Прокопов, И. 2002. Съкровището от с. Мезек, Хасковско. ИИМКн, Бюлетин на научната група II, Кюстендил, 3-25.
- Прокопов, И. 2003. Сребърни монети на о-в Тасос II-I в. пр. Хр. от колекцията на Американското нумизматично дружество. Нумизматика и епиграфика, 1, София, 17-34.
- Прокопов, И. 2008. Сребърният триъгълник „юг-югоизток“, въпроси и отговори. Археологически и исторически проучвания в Новозагорско 2, София, 240-257.
- Прокопов, И. 2011. Атинските тетрадрахми от „Нов стил“ в монетната циркулация в Тракия II-I в. пр. Хр., в: Йорданов, И. и др. (Ред.) Историкии, 4. Научни изследвания в чест на проф. д.и.н. Иван Карайотов по случай неговата 70-годишнина, Шумен, 81-99.
- Прокопов, И. 2015: Переход от позднеэллинистической к римской денежной системе во Фракии во 2-1 в. в. до н. э., в: Сборник в честь Н.А. Фроловой, Е. Захаров (ред.), Scripta Antiqua 4, Moskwa, 397-417.
- Прокопов, И. 2016. Парични масиви в Тракия през II-I в. пр. Хр. – към историята на основните сребърни монетосечения. Pro Vias & Българска музейна камара, София.
- Теодосиев, Н. 2017. Опис на колективните монетни находки от България, I. От домонетната епоха до 498 г. сл. Хр. София.
- Филов, Б. 1910. Новооткрити старини. Известия на Българското археологическо дружество, I, София, 222-229.
- Цончев, Д. 1960. Археологически паметници, намерени в Пловдивски окръг през 1955-1959 г. Годишник на Народния археологически музей в Пловдив, 4, 206-215.
- Юркова, Й. 1972. Съкровище от елинистически монети в Родопите. Родопски сборник 3, 175-189.
- Юркова, Й. 1978. Монетните находки, открити в България през 1973 и 1974 г. Археология, XX, 2, 72-77.
- Юркова, Й. 1979. Монетните находки, открити в България през 1977 и 1978 г. Археология, XXI, 4, 59-65.
- Юркова, Й. 1982. Монетните находки, открити в България през 1980 г. Археология, XXIV, 1, 62-65.
- Юркова, Й. 1987. Монетосеченето на градовете в Долна Мизия II-III в. Хадрианопол. София.
- Юркова, Й. 1992. Монетите на тракийските племена и владетели. (Монетни съкровища от българските земи в седем тома). Том 1, София, Петър Берон.
- Bellinger, A. R. 1958. The first civic tetradrachms of Ilium. ANSMN 8, 11-24, pl. 2-5.
- Bauslaugh., R. A. 2000. Silver Coinage with the Types of Aesillas the Questor - Numismatic Studies 22, The American Numismatic Society. (ANSNS 22). New York.
- CCCHBulg VII 2017. Slavova, M., Prokopov, I. Numismatic Collection of the Regional Historical Museum at Haskovo. (Coins and Coin hoards from VI to I Century BC). Vol. VII, Sofia/Haskovo.
- CH I 1975. Coin Hoards I, London.
- CH VI 1981. Coin Hoards VI, London.
- CH VII 1985. Coin Hoards VII, London.
- Crawford, M.H. 1974. Roman Republican Coinage. vol. I-II. Cambridge.
- Gerasimov 1979. Trésors monétaires trouvés en Bulgarie au cours de 1968, 1969 et 1970. IAI, XXXV, Sofia, 134-141.
- Göbl, R. 1973. Ostkeltischer Typenatlas. Mit methodischem Kommentar. Braunschweig.

- Karayotov, I. 1985. A treasure of Thracian and late Hellenic ΤΕΤΡΑΔΡΑΧΜΑΙ from Nessebar. Thracia Pontica II (Deuxieme Symposium International, Sozopol, 4–7 octobre 1982), Jambol, 151–155.
- Karayotov, I. 2009. Bronze coins of Mesambria. (The Coinage of Mesambria, II). Centre for Maritime History, Archaeology and Ecology – Sozopol, Burgas.
- Lewis, D. M. 1962. The Chronology of the Athenian New Style Coinage. – Numismatic Chronicle, 275-300.
- Lukanc, I. 1996. Les Imitations des monnaies d’Alexandre le Grand et de Thasos, Wetteren.
- Mørkholm, O. 1984. The Chronology of the New Style Coinage of Athens. – ANSMN 29, pp. 29-42.
- Paunov, E. 2013. The Coinage of the Thracian King Mostis: Recent Finds, Chronology, Distribution and Localisation. First International Congress of the Anatolian Monetary History and Numismatics 25-28 February, Antalya, 457- 480.
- Paunov, E. 2021. From Koine to Romanitas: The numismatic evidence for Roman expansion and settlement in Bulgaria in antiquity (Moesia and Thrace, ca. 146 BC–AD 98/117). Verlag Dr. Kovač, Hamburg.
- Paunov, E., Prokopov, I. 2002. An Inventory of Roman Republican Coin Hoards and Coins from Bulgaria (IRRCHBulg), GlauX 15, Milano.
- Prokopov, I. 2000. Infiltration of the Roman coins in Thracia - stages, chronology and territorial distribution. Thracia 13 (Studia in Memoriam Velizari Velkov), Sofia, 375 – 386.
- Prokopov, I. 2006. Die Silberprägung der Insel Thasos und die Tetradrachmen des “Thasischen Typs” vom 2.-1. Jh. v. Chr. Griechisches Münzwerk, Berlin.
- Prokopov, I. 2009. Basic Coin Types in Thrace. Recorded Quantities and their Participation in the Coin Circulation during the 2nd - 1st centuries BC. Κερμάτια Φιλίας. Τιμητικός Τόμος για τον Ιωάννη Τουράτσογλου. Α. Νομισματική-Σφραγιστική / Essays in Honour of Ioannis Touratsoglou, I. Athens, 247-253
- Prokopov, I. 2012. The Silver Coinage of the Macedonian Regions, 2nd - 1st century BC. Series Moneta 131, Wetteren.
- Prokopov, I. 2018. “Bad-style” Coins or Imitations? МАИАСК 10, Археология, история, нумизматика, сфрагистика и эпиграфика, 373-387.
- Schönert-Geiss, E. 1987. Die Münzprägung von Maroneia. (Griechisches Münzwerk. Schriften zur Geschichte und Kultur der Antike 26). Berlin, Akademie-Verlag.
- Thompson, M. 1961. The New Style Silver Coinage of Athens, New York.
- Thompson et al. 1973. Thompson, M., O. Mørkholm, C. M. Kraay. An Inventory of Greek Coin Hoards. New York, American Numismatic Society.